
Alenka Valh Lopert

Slovenščina v Evropskem parlamentu: tolmačenja plenarnih zasedanj

objavljeno v:

Hotimir Tivadar (ur.): *Slovenski javni govor in jezikovno-kulturna (samo)zavest.*

Obdobja 38. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-38/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2019.

SLOVENŠČINA V EVROPSKEM PARLAMENTU: TOLMAČENJA PLENARNIH ZASEDANJ

Alenka Valh Lopert

Filozofska fakulteta, Maribor

alenka.valh@um.si

DOI:10.4312/Obdobja.38.151-158

Od slovenskih tolmačev v Evropskem parlamentu se ob izjemni jezikovni kompetenci v tujem jeziku zahteva tudi odličnost v materinščini. Upoštevati pa je treba omejeno zmoglost pomnjenja v skopo odmerjenem času in stres, prav ta dejavnika namreč privedeta do določenih odstopanj od trenutne jezikovne norme. V prispevku so ta predstavljena na vseh jezikovnih ravninah (od glasoslovja, oblikoslovja, skladnje, besedja do stila), zapisana po naključno izbranih zvočnih posnetkih simultanih tolmačenj plenarnih zasedanj v Evropskem parlamentu v Bruslju od junija do decembra 2017.

slovenski jezik, Evropski parlament, simultano tolmačenje, Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije

Slovene interpreters in the European Parliament are not only expected to have the highest possible proficiency in a foreign language, but also a full mastery of their own mother tongue. However, due to limited working memory capacity and stress, certain deviations from the current language norm are not uncommon. The paper examines some of these deviations found in randomly selected sound recordings of simultaneous interpretation of plenary sessions in the European Parliament in the period from June to December of 2017, analysing them on various linguistic levels (from phonetics, morphology, syntax, vocabulary to style).

Slovene language, European Parliament, simultaneous interpretation, Slovene Association of Conference Interpreters

1 Uvod

Slovenija je postala enakopravna članica Evropske unije (EU) leta 2004, s tem pa je tudi slovenski jezik postal eden izmed današnjih 24 uradnih jezikov EU. Politika večjezičnosti v EU na eni strani »varuje bogato jezikovno različnost Evrope«, na drugi pa »spodbuja učenje jezikov«. Namreč – »Tudi poslanci Evropskega parlamenta imajo pravico, da govorijo v katerem koli uradnem jeziku EU.« (*Večjezičnost*) Tako je postala vloga tolmačev v institucijah EU še pomembnejša, saj skrbijo za učinkovito komunikacijo (*Tolmačenje*) med številnimi govorniki. Prispevek prinaša v teoretičnem delu kratek vpogled v zgodovino tolmačenja, pojasnilo terminov *prevajanje* in *tolmačenje*, kratko predstavitev Združenja konferenčnih tolmačev Slovenije (v nadaljevanju ZKTS) in tolmaške službe v Evropskem parlamentu. V empiričnem

delu je predstavljena jezikovna analiza (na ravni glasoslovja, oblikoslovja, skladnje, besedja, stila) naključno izbranih simultanih tolmačenj plenarnih zasedanj v Evropskem parlamentu v Bruslju od junija do decembra 2017.¹

2 O tolmačenju in prevajanju

Pogosto zasledimo nepoznavanje razlike med terminoma *prevajati* in *tolmačiti*.² Pojasnilo v SSKJ² je: *prevájati* 1. izražati, podajati pisano ali govorjeno besedilo enega jezika z jezikovnimi sredstvi drugega jezika, *tolmáčiti* 1. prevajati: tolmačiti pogovor; vendar ne daje natančne opredelitve posameznih terminov. O razlikah med prevajalci in tolmači je prav zaradi še vedno prisotnega mnenja, da lahko prevajalec tolmači, tolmač pa prevaja, zapisanega veliko.

Tolmač³ mora imeti ne le znanje jezikov, tako ciljnega kot izvirnega jezika, ampak predvsem posluš in dar govora, dobro izgovarjavo, melodijo stavka, barvo glasu. Simultano tolmačenje je oblika konferenčnega tolmačenja, je »posebna oblika komunikativno-govorne dejavnosti« (Tolmačenje). Simultani tolmač poustvarja sporočilo govornika v drugem jeziku, delo poteka v zahtevnih okoliščinah, gre za zapletene lingvistične postopke, psihološke mehanizme verjetnostnega napovedovanja, vnaprejšnje sinteze sporočila, za sočasnost slušnega zaznavanja in govora, zaradi pomanjkanja časa tolmač začne tolmačiti, še preden se konča proces slušnega zaznavanja, pri čemer hitrost tolmačenja določa govornik, tolmač mora imeti izjemne psihofizične sposobnosti, dober spomin (Suntrup), od tolmača se pričakujejo hitrost, sposobnost analiziranja in odlično poznavanje maternega jezika (*Simultano tolmačenje*). Zato tudi Sofer (2006: 139) poudarja: »Tolmačijo lahko samo tolmači!«

2.1 Začetki tolmačenja

Začetke tolmačenja težko določimo, saj ni ohranjenih pisnih dokazov (kakor so jih našli za prevajanje), vsekakor pa obstaja, odkar se človek sporazumeva z govorom; pomembno je bilo že v antičnem Rimu in Grčiji, Egipčani so tolmačem celo pripisovali zmožnosti sporazumevanja med ljudmi in bogovi. Predstavljali so most med svojim narodom in osvajalci, most med različnimi kulturami, omogočali so sklenitve paktov in sporazumov, ki drugače ne bi bili mogoči. Za tolmačenje pa so se večje spremembe pojavile leta 1927 na Mednarodni delavski konferenci v Ženevi, ko je bilo prvič uporabljeno simultano tolmačenje. Zaradi visokih stroškov in zapletenosti vse do Nürnberškega procesa leta 1945 sicer ni bilo več v rabi, kasneje pa je spet postalo del skoraj vsakega sestanka, konference in sojenja. Kmalu po koncu Nürnberškega procesa (1947) pa so ga Združeni narodi postavili za svojo stalnico (Furmanek, Achenbach 2004).

1 Analiza je nastala na željo ZKTS. Za povabilo se zahvaljujem vsem članom, posebej predsednici Upravnega odbora DKTS Nadi Prodan in kolegici dr. Aleksandri Nuč.

2 Več v Kocijančič-Pokorn 2003, Markič 2009, Gorjanc 2014.

3 Tolmačenje zajema konsektivno, simultano, šepetano tolmačenje, tolmačenje znakovnega jezika. Več v Sofer 2006: 139–144.

2.2 Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije

Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije (ZKTSb) je nastalo pred 47 leti, 18. decembra 1972, in je edino stanovsko združenje slovenskih konferenčnih tolmačev.

Med osamosvojitvijo Slovenije so imeli njegovi člani pomembno vlogo pri priključitvenih postopkih k Evropski uniji ter postopkih včlenjevanja Slovenije v mednarodne organizacije. Prispevali so k uveljavitvi slovenščine na mednarodni ravni, bili nepogrešljivi:

pri tolmačenju predpristopnih pogajanj, usklajevanju zakonodaje in v širitvenem procesu. Slovenščina je postala eden od uradnih jezikov Unije, tolmačenje v slovenščino in iz nje pa je postalo nepogrešljivo pri delu Evropskega parlamenta, Evropske komisije, Sveta Evropske unije in Sodišča Evropske unije (prav tam).

2.3 Tolmačenje v Evropskem parlamentu

Slovenščina je ob vstopu Slovenije v EU leta 2004 postala eden od uradnih jezikov EU. Pred tem se je v EU uporabljalo 20 uradnih jezikov, kar je pomenilo 380 jezikovnih kombinacij za delo tolmačev. Evropski parlament se je s štirih jezikov držav ustanoviteljic – nemščine, francoščine, nizozemščine in italijanščine – razširil na 24 uradnih jezikov in posledično na 552 jezikovnih kombinacij⁴ (*Tolmačenje*). Danes predstavlja eno največjih tolmaških služb na svetu, vodi jo Agnieszka Walter-Drop, generalna direktorica Generalnega direktorata za logistiko in tolmačenje za konference (DG LINC – The Directorate-General for Logistics and Interpretation for Conferences) (DG LINC).⁵

3 Gradivo za analizo

Analiza je nastala leta 2018 na povabilo ZKTS za pripravo seminarja *Poskusimo še bolje – od naglasa do sloga*, v katerem so bila predstavljena vsa jezikovna odstopanja pri tolmačenjih plenarnih zasedanj v slovenščino, ki so jih opravili njihovi člani v Evropskem parlamentu. Posnetki tolmačenj so bili izbrani naključno (moški in ženske), in sicer za obdobje od junija do decembra 2017 (1., 12. in 16. 6.; 3. do 6. 7.; 14. in 24. 9.; 2., 3. in 15. 10.; 14. 11.; 14. 12.) (*Plenarna zasedanja*).⁶

3.1 Analiza

Obravnavana so bila odstopanja od (trenutne) norme v *Slovenskem pravopisu* (SP 2001) in *Slovenski slovnici* (2000), za glasoslovno analizo tudi po (edinem) pravorečnem priročniku *Slovenska zborna izreka* (Šeruga Prek, Antončič 2014); primeri so bili analizirani na vseh jezikovni ravneh: od glasoslovja, oblikoslovja, skladnje, besedja do stila; podana so bila priporočila oz. smernice za izboljšanje.⁷

4 Poleg uradnih jezikov se pogosto uporabljajo tudi jeziki držav kandidatk, pa tudi ruščina, kitajščina, arabščina, japonsčina ipd.

5 Generalni direktorat za prevajanje (DG TRAD – The Directorate-General for Translation) od leta 2016 vodi Slovenec Valter Mavrič (DG TRAD).

6 Plenarna zasedanja: www.europarl.europa.eu/ep-live/sl/plenary/.

7 Nuč je leta 2012 opravila analizo tolmačenj iz slovenščine v nemščino, pri čemer je napake strnila

Kot osnova je služila tudi analiza tolmačenj študentov 4. letnika Filozofske fakultete Univerze v Mariboru⁸ (Valh Lopert 2014).⁹

Primeri iz gradiva za:

glasoslovje: izgovor predloga *v* s podaljšanim polglasnikom za knjižne [ʊ] [ʌ] [w]: *və preostali Evropi və evrskem območju, və Marseillu, və varne kraje, və času, və evropskem, və Evropi in və svetu, və drugih državah*; izgovor polglasnika kot [ê]: *stêber*; fonem /v/ kot zobnoustnočni [v] za izgovor [ʊ], [w] v vzglasju: *vlad*; kakovost samoglasnikov: [ê] za [é] *pomêna, interêsom, pogrêba, ukrêpe, sklêpe, svêtih, prizadêne, sklênjena*; [ô] za [ó]: *pristôpe, otrôki, dostôpa*; [ó] za [ô]: *ón, vódil*; napačno mesto naglasa:¹⁰ *deléžnikov* → *déležnikov*, večinoma umik na začetek besede: *sódelovanja* → *sodelováňja, náloge* → *nalóge, grádnike* → *gradnike, spórazum* → *sporazúm, sláboviden* → *slabovíden, se morajo posvétiti* → *posvetíti, predsédovanju* → *predsedováňju, na Nórvêškem* → *na Norvêškem, Jádranskem* → *Jadránskem, kólektivna* → *kolektívna*; izg. /e/ pred *r* kot [ê] za [i] *na katêrem, katêrih, nekatêri, primêr, rozmêre*; /o/ za *c, ž, š, j* namesto preglasa v /e/: *poklicom in trajnostnim razvojem* → *poklicem, razvojem*; izpust /j/ v soglasniškem sklopu -lj-: *dele Sredozemlja*; pojav »elkanja«, izgovor /l/ pred soglasnikom za [ʊ]: *pogajalci, proizvajalci, zakonodajalca, iskalci, pogajalske mize, negovalcem, negovalkam*;

oblikoslovje: raba predloga *z* namesto *s*: *z podporo, z splošno deklaracijo, z to odločitvijo, z tem predlogom, z posebno enoto*; raba *potrebno* ob nedoločniku namesto *treba*:¹¹ *potrebno je dobro sprejeti, potrebno je zagotoviti, je potrebno okrepiti, potrebno je poskrbeti, potrebno se je povezati, potrebno jo je racionalizirati, poleg tega je potrebno zagotoviti, razmišljati je potrebno, potrebno je pokazati, potrebno je popolnoma izvesti, potrebno je najti, bo potrebno opraviti, potrebno je preklicati*; sklanjanje nesklonljivega nedoločnega količinskega števnikar *več*: *na izkušnjah večih desetletjih*; raba nedoločne namesto določne oblike pridevnika: *majhnimi in srednje velikimi podjetji* → *malimi, velika osebnost, velika ženska* → *vélka*; raba določne namesto nedoločne oblike pridevnika v povedkovem določilu: *je bil posebni poudarek* → *poseben*; odvečna raba zaimka (glagol izraža osebo): *oni so dali barvitost*, neujemanje v številu *ima tri ali več otrok* → *ima tri otroke ali več*; opisno stopnjevanje pridevnika/prislova namesto stopnjevanja z obrazilom: *najbolj napredno* → *naprednejše, preveč dolgo sama* → *predolgo, bolj sorazmeren* →

v naslednje sklope: slovnice napake, dobesedno tolmačenje, izpusti, terminološke težave, združevanja in interference, ponavljanja in strnitve, tolmačeve popravke govornika.

8 Več o študiju prevajanja in tolmačenja v Mariboru piše Nuč (2013).

9 Študenti so v študijskem letu 2007/2008 prvič obiskovali vaje iz tolmačenja. Do dne, ko so tolmačili posneti govor, so imeli skupaj približno 70 ur vaj iz tolmačenja v angleščino in iz nje, vendar od tega samo približno polovico vaj iz simultane tolmačenja, druga polovica je zajemala konsektivno tolmačenje. Izvirni govor je bil v angleščini, študenti so ga tolmačili v slovenščino. Študenti so govor tolmačili v fonolaboratoriju v okviru rednih vaj, besedila govora niso poznali vnaprej, seznanjeni so bili le s temo govora. V analizi so bila na glasoslovni in oblikoslovni ravni zabeležena odstopanja od trenutne jezikovne norme (glede na *Slovenski pravopis* iz leta 2001), na besedni pa so bili podani nasveti glede slovenjenja prevzetih besed.

10 Desno od puščice podajamo knjižni izgovor, ustrežnejšo različico, predloge itn.

11 Več v Weiss 2014.

sorazmernejši, bolj pomembna → pomembnejša; raba dajalnika namesto mestnika: pri informiranemu oblikovanju → informiranem; raba glagola moči v primerih s pomenom morati: in more biti, vendar pa morem reči, da more razložiti; napačna raba predlogov: najdemo pot k drug drugemu → drug do drugega, (glede na razmerja na/s, z in v/iz) zmogljivost iz 460 na 350 → s 460; iz 6,6 % na 1,6 % → s 6,6 %; raba svojilnega namesto povratnega svojilnega zaimka: (mi) [...] izboljšati življenje naših državljanov, (mi) pokažemo tudi našo predanost, ste se držali vašega časa, bom [...] mojega kolega, (oni) se polno zavedajo njihov, (mi) bi morali integrirati naše sposobnosti, (jaz) [...] in mojemu kolegu, ne želim napasti mojega prijatelja; napačno sklanjanje oziralnega zaimka kar: nekaj, kar ne potrebujemo → česar; raba nedovršne oblike glagola namesto dovršne in obratno: utrpeva škodo → trpi, da se bo situacija še naprej poslabšala → slabšala; raba istostnega zaimka isto namesto enako: morajo dobiti isto plačilo; napačno sklanjanje samostalnika: z različnimi ravnmi → ravnmi;

skladnjo: predmet v tožilniku namesto v roditelju ob zanikanem povedku: prihodnost Evrope ne moremo diktirati → prihodnosti, ne pa vračati te državam → tega/teh, razočarani zaradi tega, kar nismo naredili → česar, ki jo parlament ni potrdil → je; osebek v roditelju namesto v tožilniku ob zanikanem povedku: in tega tudi ne sme postati → to; napačen naslonski niz: istočasni bi naj potrdil → naj bi, bodo se potrudili → se bodo potrudili, saj sicer bodo predlagane kvote → saj bodo sicer; neustrezen besedni red: sta dve ženski bili žrtvi → dve ženski sta bili žrtvi, so postali zavezujoči avtomatično → so avtomatično postali zavezujoči, da je preselitev migrantov bila → da je bila preselitev migrantov, želim na začetku se zahvaliti → na začetku se želim zahvaliti; neujemanje osebk in povedka v številu: bistvenega pomena je tudi neodvisnost in kakovost → sta, ker je Evropa in EU dosegla → [...] sta dosegli, tri države da naj bi se pridružili → pridružile; napačne skladišne navezave večina knjig je dostopnih → dostopna, 5 % del je bilo dostopna → dostopnih.

Pri skladnji smo predlagali tudi krčenje odvisnikov v stavčne člene, saj tolmač tako pridobi kar nekaj časa: zagotoviti, da imajo ljudje dostop do vode → zagotoviti ljudem dostop do vode; prispevala k temu, da bomo obvladali → prispevala k obvladanju; hvala, da ste mi dali besedo → hvala za besedo; priporočilih, ki so stare → po starih priporočilih;

besedje: prevzeto besedje namesto slovenskega: ima pomembno misijo → poslanstvo, nalogo; mediteranski → sredozemski; prehajajo teritorij → ozemlje, področje, območje; tega moratoriuma (prav moratorija) → odlog; specifičen → poseben, svojevrsten, značilen, tipičen; imeti transformacijo lastništva → sprememba; ni dovolj fleksibilen → prožen, prilagodljiv; indikatorji → pokazatelji/kazalci; se fokusira → se osredinja; vsi akterji → vključeni; z interesom → z zanimanjem; ustrezen input → vložek, vnos; prioriteta → prednost; garancija → jamstvo, poroštvo; specifična priporočila → posebna, značilna, tipična; paralelno s poročilom → vzporedno; da eliminirajo → odpraviti, odstraniti; tolerirati → dopuščati, dopustiti; je locirana → postavljena, nameščena, umeščena; v tem kontekstu → sobesedilu, okviru, smislu; pomembna etapa → stopnja, obdobje, doba; odvarjam zasedanje →

odpiram; nepravilna raba frazema: *na plodna stran* → *tla*, *niti za eno inčo* → *ped*; odvečno besedje (pleonazem): v *teh zadevnih državah regije*, *se upravičeno vrnejo nazaj*, *od 2007 naprej*, *so jih sprejeli pri sebi*, *Juncker lansko leto* → *lani*, v *mesecu avgustu* → *avgusta*, *kadrovski viri* → *kadri*; terminološke zagate: *velikoplavutni*, *velikooki tun* → *veleoki*, *modroplavutnega tuna* → *modroplavutega tuna* (Priloga 2: *Znanstvena in slovenska imena rib in drugih ribolovnih organizmov*); *neopravičeno prednost* → *neupravičeno*;

stil: odvečni predlogi/odvečne predložne zveze: v *okviru tega partnerstva* → *pri tem partnerstvu*, *tekom te razprave* → *danes med razpravo*, *tekom celotnega življenja* → *v življenju*, *tekom tega mandata* → *v mandatu*, *tekom teh let* → *v teh letih*, *tekom glasovanja* → *med glasovanjem*, v *tem času sprejemamo* → *sedaj sprejemamo*, *kar privede do dejstva* → *kar povzroči*, v *zvezi s katerim*, *je v tej zvezi izrazil*, v *zvezi s pravno državo*, v *zvezi s pravicami*, v *zvezi z odnosom* → *glede/o ...*, *iz teh razlogov* → *zato*, *izpustili iz zapora iz zdravstvenih razlogov* → *zaradi*, *zlasti s strani ministra* → *od ministra*; manj ustrezno/prepovedano/odsvetovano po SP 2001: *vsem ostalim* → *drugim*, *sledече ga vprašanja* → *naslednjega*, *naleteti na rešitve* → *priti do rešitev*, *kar zadeva pravna vprašanja*, *kar zadeva gospodarstvo* → *glede pravnih vprašanj*, *glede gospodarstva*, *igrajo pomembno vlogo* → *so pomembni*, *bo prejemal zdravljenje* → *ga bodo zdravili*, *ne podvržejo hudi kazni* → *ne bo kaznovan*, *moramo delati tudi na odpiranju* → *moramo odpirati*, *naredimo konec govoricam* → *končamo govorice*, *bo naredila konec tej situaciji* → *bo končala to situacijo*, *cilj moramo zasledovati* → *doseči cilj*, *je bistvenega pomena* → *bistven/pomemben*, *bo vzel na znanje* → *bo upošteval*, *veliko pomena daje* → *poudarja*, *naredili vse napore* → *si zelo prizadevati*, *se truditi*, *temu sploh ni tako* → *to ni tako*.¹²

3.2 Ugotovitve

Kljub visoki ravni obvladanja slovenskega jezika tudi pri tolmačih zaradi časovnega pritiska in stresa pri delu prihaja do odstopanj od trenutno veljavne jezikovne norme, in sicer na vseh jezikovnih ravneh. Analiza je zajela 13 naključno izbranih posnetkov tolmačenj v Evropskem parlamentu od junija do decembra 2017. Odstopanja od knjižnega jezika smo spremljali na nivoju glasoslovja (*interésom* → *interésom*; *sódelovanja* → *sodelovánja*), oblikoslovja (*večih* → *več*; *preveč dolgo* → *predolgo*), skladnje (*jo [...] ni potrdil* → *je [...] ni potrdil*; *ker je Evropa in EU dosegla* → *sta [...] dosegli*), besedja (*niti za eno inčo* → *niti za eno ped*; *resursov* → *virov*, *zalog*, *sredstev*) in stila (*tekom tega mandata* → *v tem mandatu*; *bo vzel na znanje* → *bo upošteval*). Pregled kaže na dokaj enakomerna odstopanja na vseh ravneh; namen ni bil podati kvantitativnih podatkov, odstopanj nismo preštevali, zato pa smo v kvalitativni analizi podali popravke in predloge.

Veliko zaznanih napak lahko, vsekakor, pri tako izkušenih tolmačih izključimo kot pomanjkanje jezikovnega znanja. Da kljub temu prihaja do njih, vplivajo različni

¹² »Pri besedni zvezi *temu ni tako* gre za slogovno manj ustrezno formulacijo, ki je kalkirana iz nemščine, zato se ji v rabi skušamo izogniti.« (Dobrovoljce)

dejavniki, ki bi jih bilo treba posebej analizirati.¹³ O tem je Gile (2009: 157–190) v svojem modelu (angl. *effort model*) razvil dve temeljni ideji, s pomočjo katerih skuša pojasniti kognitivne procese, ki potekajo med tolmačenjem. Poudarja, a) da se za tolmačenje potrebuje »mentalna energija«, ki jo ima človek na voljo le v omejenih količinah, b) včasih pa bi je potrebovali še več, zato prav takrat prihaja do slabše kakovosti tolmačenja. Napake, nastale zaradi napora pri tolmačenju, pojmuje kot posledico omejitve v sposobnosti izvedbe zapletenih kognitivnih procesov, poslušanja, produkcije in pomnjenja, ter omejitve človekovega delovnega spomina v stresnih okoliščinah.

4 Sklep

Konferenčni tolmači so govorci z odličnimi jezikovnimi kompetencami v več jezikih, a njihova skrb za slovenski jezik, ki je njihovo delovno orodje, mora biti na visoki ravni in stalna. O tem pri mnogih govorcih v domači javnosti ne moremo govoriti, ti namreč prej mislijo, da jih slovenščina ovira pri njihovem delu. Da se v slovenščini zmore in da, če se le hoče in zna, dokazujejo prav tolmači s svojim že visokim znanjem materinščine in z neprestano težnjo po odličnosti. Sklenemo naj s citatom iz poročila ZKTS (ZKTSa) o delavnici *Poskusimo še bolje: od naglasa do sloga*: »skupaj [smo] ugotavljali, da bi tovrstno znanje morali redno obnavljati, saj želimo konferenčni tolmači kot strokovnjaki za jezik ohranjati visoko raven zbornega jezika.«

Vir

Plenarna zasedanja. www.europarl.europa.eu/ep-live/sl/plenary/

Literatura

- DG LINC. <http://europarl.europa.eu/the-secretary-general/en/organisation/directorates-general>, <http://europarl.europa.eu/the-secretary-general/en/directorates-general/linc> (dostop 8. 5. 2019)
- DG TRAD. <http://europarl.europa.eu/the-secretary-general/en/organisation/directorates-general>, <http://europarl.europa.eu/the-secretary-general/en/directorates-general/trad> (dostop 8. 5. 2019)
- DOBROVOLJC, Helena: Ali je zveza »temu ni tako« ustrezna? *Jezikovna svetovalnica*. <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/44/ali-je-zveza-temu-ni-tako-ustrezna> (dostop 8. 5. 2019)
- FURMANEK, Olgerda, ACHENBACH, Heidi, 2004: *Interpreting for the community. A Brief history of Interpreting*. http://lrc.wfu.edu/community_interpreting/pages/history.htm (dostop 28. 6. 2010)
- GILE, Daniel, 2009: *Basic concepts and models for interpreter and translator training*. Amsterdam, Philadelphia: J. Benjamins.
- GORJANC, Vojko (ur.), 2014: *Slovensko tolmačeslovje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Zbirka Prevodoslovje in uporabno jezikoslovje). <http://e-knjige.ff.uni-lj.si/index.php/ZZFF/catalog/book/1> (dostop 8. 5. 2019)
- KAUTZ, Ulrich, 2000: *Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens*. München: Iudicium, Goethe Institut.
- KOCIJANČIČ-POKORN, Nike, 2003: *Misliti prevod: izbrana besedila iz teorije prevajanja od Cicerona do Derridaja*. Ljubljana: Študentska založba (Zbirka Scripta).

¹³ Analiza je bila namenjena prav tistim tolmačem, ki so besedila tolmačili na posnetkih. Zato interpretacije glede na diskurzivne okoliščine v tem prispevku niso dodane, so pa mogoče kot nadaljnje raziskave. Tolmače so zanimale konkretne napake in popravki.

- MARKIČ, Jasmina, 2009: Vloga tolmačenja v sodobnem svetu. Marko Stabej (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike. Obdobja 28*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 239–244.
- NUČ, Aleksandra, 2013: Študij prevajanja in tolmačenja v Mariboru. Jana Veber (ur.): *Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije: 40 let: jubilejni zbornik*. Ljubljana: Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije. 56–63. www.zkts.si/o-zkts/zbornik-zkts (dostop 8. 5. 2019)
- Opis poklica: Konferenčni tolmač*. www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=852&Filter=Kratek opis (dostop 8. 5. 2019)
- Poskusimo še bolje: od naglasa do sloga* [= ZKTSa]. www.zkts.si/novice/79-poskusimo-se-bolje-od-naglasa-do-sloga (dostop 8. 5. 2019)
- Priloga 2: Znanstvena in slovenska imena rib in drugih ribolovnih organizmov. *Uradni list RS* 46/05. www.uradni-list.si/files/RS_-2005-046-01879-OB~P002-0000.PDF (dostop 8. 5. 2019)
- Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja. www.fran.si (dostop 8. 5. 2019)
- Slovenski pravopis*, 2001. www.fran.si (dostop 8. 5. 2019)
- SOFER, Morry, 2006: *The translator's handbook*. Rockville: Schreiber Publishing.
- SUNTRUP, Katharina, [b. d.]: Zur Anwendbarkeit des Konzepts des Arbeitsgedächtnisses auf das Dolmetschen. Ein Begriff – Viele Interpretationen. interpreters.free.fr/reading/memory7chunks.doc (dostop 8. 5. 2019)
- ŠERUGA PREK, Cvetka, ANTONČIČ, Emica, 2014: *Slovenska zborna izreka: priročnik z vajami za javne govorce*. Maribor: Aristej.
- Tolmačenje*. www.europarl.europa.eu/interpretation/sl/introduction.html (dostop 8. 5. 2019)
- TOPORIŠIČ, Jože, 2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.
- VALH LOPERT, Alenka, 2014: Pomen zavedanja socialne zvrstnosti slovenskega jezika za študente tolmačenja in prevajanja. Irena Novak Popov (ur.): *Vloge središča: konvergenca regij in kultur*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 81–90.
- Večjezičnost*. https://europa.eu/european-union/topics/multilingualism_sl (dostop 8. 5. 2019)
- WEISS, Peter, 2014: Pravopisna obravnava zveze »potrebno« + nedoločnik. *Jezikovna svetovalnica*. <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/597/pravopisna-obravnavazveze-potrebno-nedolocnik> (dostop 8. 5. 2019)
- Zbornik ZKTS* [= ZKTSb]. www.zkts.si/o-zkts/zbornik-zkts (dostop 8. 5. 2019)